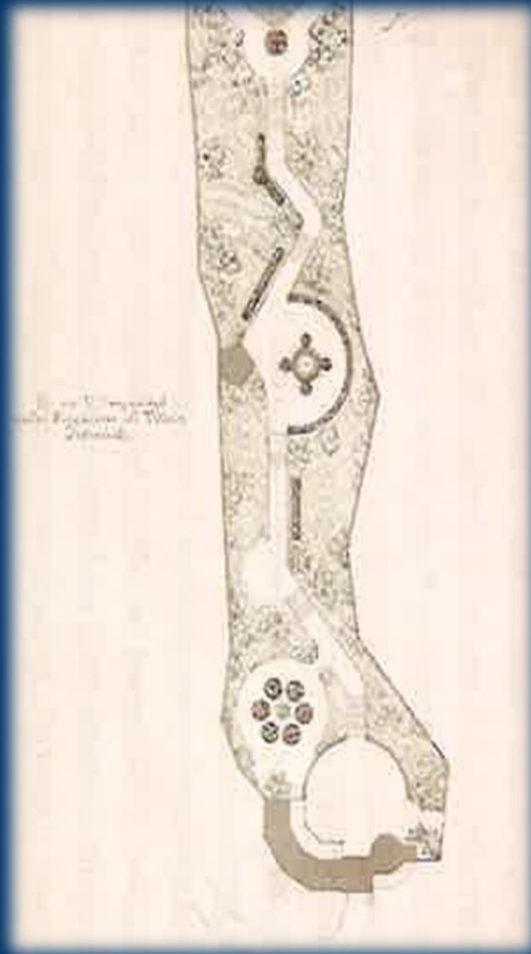

Forvaltnings- og skjøtselsplaner for historiske grøntanlegg

Nasjonalt Museumsnettverk for
Kulturlandskap – Hageforum

Oslo, 4. februar 2016

May Britt Håbjørg, Riksantikvaren

Oscarshall. J. H. Nebelong 1851

Forvaltningsplan

- Et verktøy for **styring/administrasjon**
- Skal opprettholde og fremme målet med vernet
- Skal tydeliggjøre kulturhistoriske verdier
- Skal synliggjøre muligheter og begrensninger
- Skal gi retningslinjer

Oslo Museum. Foto: N. Skarpmoen 1914

Norsk Folkemuseum. Foto: N. Arnesen 1929

Skjøtselsplan

- Et verktøy for **regelmessig stell**
- Skal sikre god vekst og utvikling av vegetasjonen
- Skal opprettholde en ønsket tilstand
 - Målet for skjøtselen er forankret i forvaltningsplanen og formuleres i skjøtselsplanen

Mal for forvaltningsplan for grøntanlegg

Foto over: Jens Chr. Eldal, NIKU 2015
Foto under: @ Riksantikvaren

Malen er et
utgangspunkt

Den må tilpasses
ditt anlegg

FORVALTNINGSPLAN FOR

..... (NAVN)

Bilde(r) av grøntanlegget (utomhusanlegget) settes inn her. Minimum et illustrasjonsfoto eller
oversiktsbilde av anlegget. Fotoet skal karakterisere anlegget.

1. Formelle forhold

1.1. Hensikten med forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen legger premisser for vurderinger av muligheter og begrensninger for
grøntanlegg (utomhusanlegg) ved navn på kompleks/anlegget (som inngår i
landsverneplan for navn på landsverneplanen.)

Gjennom forvaltningsplanen skal de kulturhistoriske verdiene i anlegget tydeliggjøres slik at
intensjonen med vernet sikres. Forvaltningsplanen skal bidra til å opprettholde, eventuelt
tydeliggjøre, de kulturhistoriske verdiene i grøntanlegget.

Forvaltningsplanen skal utarbeides i samråd med antikvariske prinsipper og skal inneholde
registreringer og dokumentasjon av grøntanlegget.

Forvaltningsplanen kan suppleres med en skjøtsels-/vedlikeholdsplan.

1.2. Lovgrunnlag

Oppsummering av og referanse til aktuelle lover, resolusjoner, vedtak, gjøres her.
Juridisk bindende dokumenter som for eksempel rettighetsavtaler, tas også med. Alle
bestemmelser og all dokumentasjon som kan få betydning for håndteringen av anlegget i
framtida, tas med.

<http://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Landsverneplaner/Dokumenter>

Forvaltningsplanens innhold

- Mål
- Verdier
- Hvordan så anlegget ut tidligere?
- Hvordan ser anlegget ut i dag?
- Analyse

Østmarken asyl, foto tatt mellom 1928 og 1936. Lade historielag.

Østmarka i dag, Ortofoto fra 2011. Statens kartverk.

Vernekriterier

- Kilde- og kunnskapsverdier
- Opplevelsesverdier
- Forsterkende forutsetninger

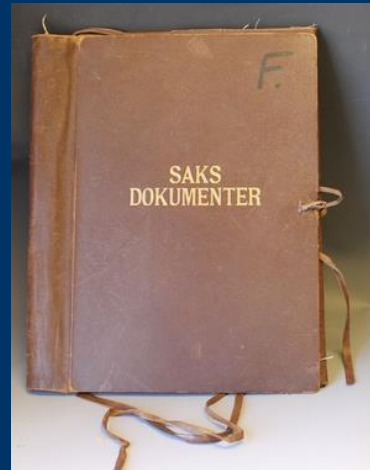

Foto: Telemark museum

Foto: Ørsted, Henrik

Oslo Museum

ROMSDALSMUSEET

Forvaltningsplanens innhold

- Mål
- Verdier
- Hvordan så anlegget ut tidligere?
- Hvordan ser anlegget ut i dag?
- Analyse
- Planer, retningslinjer og tiltak

Østmarken asyl, foto tatt mellom 1928 og 1936. Lade historielag.

Østmarka i dag, Ortofoto fra 2011. Statens kartverk.

Eksempel på tiltak

Delområde 2 Parken Element 1: Allé.	
Kort historikk	Allé plantet av skipsreder Fredrik Ask i 1830.
Beskrivelse av elementet	Lindeallé som leder opp fra porten ved hovedveien og fram til hovedinngangen på våningshuset. Alleen er intakt. Alle trær er opprinnelige. Trærne er kollet.
Verneverdier	Alléen har stor kulturhistorisk verdi. Den er en av regionens lengste og eldste alléer med kollede trær. Alléen har stor arkitektonisk og miljømessig verdi både for selve grøntanlegget og for kulturlandskapet.
Sårbarhet	Trærne er truet pga. manglende fagkompetanse mht. skjøtsel.
Mål for elementet	Opprettholde alleen som en kollet lindeallé.
Tiltak for å opprettholde verneverdiene	Kjøp av tjenester i form av kompetente trepleiere, som kan skjøtte alleen på en faglig god måte. Eller Opplæring av egne ansatte gjennom kurs eller utdanning.

Forvaltningsplan

- Et verktøy for **styring/administrasjon**
- Skal opprettholde og fremme målet med vernet
- Skal tydeliggjøre kulturhistoriske verdier
- Skal synliggjøre muligheter og begrensninger
- Skal gi retningslinjer

Oslo Museum. Foto: N. Skarpmoen 1914

Norsk Folkemuseum. Foto: N. Arnesen 1929

Skjøtselsplan

- Et verktøy for **regelmessig stell**
- Skal sikre god vekst og utvikling av vegetasjonen
- Skal opprettholde en ønsket tilstand
 - Målet for skjøtselen er forankret i forvaltningsplanen og formuleres i skjøtselsplanen

Skjøtselsplaner

- Ta utgangspunkt i forvaltningsplanen
- Norsk Standard (NS 3420-ZK) kan benyttes
- Eventuelle registreringer av biologisk mangfold
- Kart over området, delt inn i soner eller delområder

Foto over: Time, Kjell / Jærmuseet

Foto under: Valldal, Åsgeir / Norsk Folkemuseum

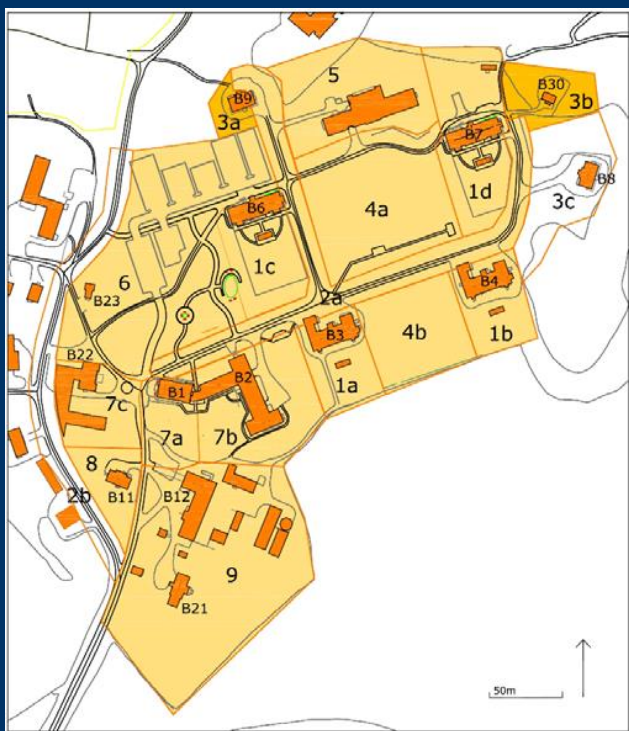

Foto: ukjent person

Oslo Museum

Skjøtsel i delområder - eksempel

Plantegning over Østmarka . Fra Forvaltningsplan utarbeidet av Institutt for landskapsplanlegging, NMBU.

Mål for delområdet / elementet	Skjøtsel som kreves for å oppnå målet	Tiltak for å oppnå ønsket skjøtsel	Tidspunkt
Bevaring og videreføring av eksisterende alleer	Trepleie utføres av sertifiserte arborister og i henhold til skjøtelsesplan for trær	Utarbeide egen skjøtelsesplan for trær	Utarbeidet 09.09.14
Unngå saltskader på trær	Det skal ikke saltes på veiene i delområdet, hverken sommer eller vinter	Informasjon til ansvarlig for vedlikehold av veiene	Hver høst
Rosebedet skal fremstå som ryddig	Kantstikking og lusing av ugras. Tilføring av fullgjødsel og kompost	Ansette tilstrekkelig med sommerhjelp	2-3 ganger pr. sesong Vår og høst
Opprettholde siktlinjer	Rydding av kratt og oppslag	-	1 gang pr. år

Eksempel på samsvar mellom forvaltningsplan og skjøtselsplan

- Mål for forvaltningen: Bevare parkanlegget slik det fremsto etter utvidelsen i 1920
- Viktig element i parken: Steingjerdet
- Verneverdi: Stor arkitektonisk verdi
- Tiltak: Restaurering av steingjerdet
- Mål for skjøtselen: Bevare det restaurerte steingjerdet
- Skjøtsel: Fjerning av vegetasjon på og nær steingjerdet
- Tidspunkt: 1 gang pr. år.

Informasjon om historiske grøntanlegg

Se Riksantikvarens informasjonsark 2.2.2. *Gamle hager: Undersøkelse og restaurering*

Foto: © May Britt Håbjørg

Takk for oppmerksomheten!

Grøntanlegg

er areal som er opparbeidet overveiende med vegetasjonsdekte flater, bl.a. for sports-, rekreasjons- eller pryddformål.

Hit hører f.eks. hager, fellesareal i boligstrøk, offentlige parker, gressbaner for idrettsformål, uteanlegg ved skoler og andre offentlige bygninger, kirkegårder, opparbeidede turveistrøk og grønnstriper langs veier.

Grøntanlegg kan ligge i naturlig terreng eller på helt kunstig opparbeidede flater, f.eks. takhager.

Foto: © May Britt Håbjørg